

**ISTORIOGRAFIA CERCETĂRII PROBLEMEI
PROCESULUI POLITIC EUROPEAN
HISTORIOGRAPHY OF THE RESEARCH OF THE
PROBLEM OF THE EUROPEAN POLITICAL PROCESS**

Radj CĂRBUNE

drd., Prodecan USPEE “C. Stere”,

Facultatea Relații Internaționale și Științe Socio-Umane

***Abstract:** The efforts for peace made at the end of World War II were based on the belief that only through "European unification" could a history of war, bloodshed, suffering and destruction of Europe be brought to an end. The Constitutive Treaties of the European Communities have been imbued with this fundamental intention. The supranational nature of the European Union becomes a helpful tool in understanding and explaining the institutional relations between the Union and its members. The system of government has seen many developments in various ways. In the context of deepening the achievement of the European Union 's objectives, the boundary of EU policies and issues is wider than ever.*

***Cuvinte-cheie:** unificare europeană, tratat, monedă unică, colaborare, extindere, stabilitate, identitate, integrare.*

***Keywords:** European unification, treaty, single currency, collaboration, enlargement, stability, identity, integration.*

Eforturile în favoarea păcii făcute la sfârșitul celui de-al doilea război mondial s-au bazat pe convingerea că, numai prin „unificarea europeană” se poate pune punct unei istorii însemnând războaie, vărsări de sânge, suferințe și distrugerii ale Europei. Tratatul Constitutiv al Comunităților Europene au fost impregnate de această intenție fundamentală.[1] Uniunea Europeană are ca misiune stabilirea și realizarea unor obiective de bază realizarea cărora ar pune ca bază dezvoltarea armonioasă, echilibrată și durabilă a comunității în ansamblul său.

Deosebind oportunitatea favorabilă de impregnare a ideilor ce au stat la baza constituirii celei mai ample organizații internaționale cu caracter regional cum este Uniunea Europeană, trebuie să menționăm că la baza activității ei stau următoarele obiective de bază, asigurarea realizării cărora este o condiție sine-qua-non în sine a activității uniunii:

1. Promovarea progresului economic și social echilibrat și durabil, prin crearea unui spațiu fără frontiere, prin întocmirea coeziunii economice și sociale și prin stabilirea unei uniuni economice și monetare, comportând la termen uniunea monetară. La fel vom menționa că unificarea economică a fost mereu firul conducător al procesului european. Tratatul constitutiv al CE enumerau următoarele obiective fundamentale ale acestei unificări:

- dezvoltarea armonioasă a vieții economice;
- creșterea economică stabilă și echilibrată;
- ridicarea nivelului de trai;
- reducerea și eliminarea ulterioară a șomajului;
- stabilitatea politică, economică și monetară.

Realizarea acestor obiective economice generale a fost menționată în baza activității tuturor Comunităților Europene. Vom spune că Comunitatea Europeană a Cărbunelui și Oțelului (CECA) [2] îndeplinește această funcție prin administrarea la nivel comunitar a industriei cărbunelui și a oțelului, având un rol cheie în economiile naționale. Comunitatea Europeană a Energiei Atomice (CEEA) acționează doar într-un sector parțial al economiei europene. Ea desfășoară activități comune de cercetare și utilizare a energiei atomice, în principal cele referitoare la constituirea și dezvoltarea industriilor nucleare în statele membre, dar și cele de asigurare a aprovizionării acestora cu materiale specifice. Comunitatea Economică Europeană (CEE), care a primit numele de Comunitatea Europeană (CE) prin Tratatul Uniunii Europene, depășește „viziunea sectorială“ a celorlalte două, [3] ea fiind chemată să „grupeze statele membre sub o singură Comunitate în toate sectoarele economice“ [4].

Tratatul Uniunii Europene (UE) [5] întărește sfera politicii economice și monetare prin crearea unei Uniuni Economice și

Monetare, ce urma a dispune de o monedă unică, cel mai târziu la 1 ianuarie 1999.

2. Afirmarea identității Uniunii pe scena internațională, în special prin punerea în aplicare a politicii externe și de securitate comună, inclusiv și definirea unei politici de apărare comună. În planul securității externe, cadrul procedural al Politicii Externe și de Securitate Comune (PESC), lansat de Tratatul de la Maastricht, a fost continuu îmbunătățit, extinzând conceptele de securitate prin includerea chestiunilor militare și de apărare, dezvoltarea unor structuri pentru coordonarea politicilor externe și acțiuni comune, înființarea unor mecanisme de acțiune și implementare a obiectivelor politicii externe comune.

3. Consolidarea protecției drepturilor cetățenilor statelor membre prin instaurarea cetățeniei Uniunii. În conformitate cu Tratatul asupra Uniunii Europene, [6] s-a convenit cu privire la “consolidarea protecției drepturilor și intereselor resortisanților aparținând statelor membre, prin instituirea unei cetățenii unionale”.

4. Cooperarea strânsă în domeniul justiției și al afacerilor interne. Vom menționa că în conformitate cu acest pilon, art. 29 al Tratatului de la Amsterdam [7] prevede că obiectivul Uniunii Europene este acela de a oferi cetățenilor un nivel ridicat de protecție într-un spațiu de libertate. Esența acestui obiectiv este atins prin coordonarea acțiunilor de prevenire a criminalității, organizate sau de orice alt tip, și prin lupta împotriva acestui fenomen și în special a terorismului, a comerțului cu ființe umane și a crimelor împotriva copiilor, a traficului de droguri, a traficului de arme, a corupției și a fraudei, datorită unei cooperări mai strânse între forțele de poliție, autoritățile vamale și celelalte autorități competente în Statele Membre, atât direct cât și prin intermediul Oficiului European de Poliție, precum și a unei cooperări mai strânse între autoritățile judiciare și celelalte autorități competente ale Statelor Membre, la fel ca și includerea apropierei, în măsura necesarului, a regulilor de drept penal ale Statelor Membre. Tebuie să menționăm că regulile de cooperare în materie penală cooperare sunt definite în art. 31. Sub acest aspect, acțiunea în comun din cadrul cooperării judiciare în domeniul penal vizează între altele:

- facilitarea și accelerarea cooperării dintre ministerele și autoritățile judiciare sau cu competențe echivalente ale Statelor Membre în ceea ce privește procedura și executarea deciziilor;

- facilitarea extrădării între Statele Membre;
- asigurarea, în măsura necesară ameliorării acestei cooperări, a compatibilității regulilor aplicabile în Statele Membre;
- prevenirea conflictelor de competență între Statele Membre.

Potrivit art. 30 al Tratatului de la Amsterdam, acțiunea în comun în domeniul cooperării polițiilor acoperă între altele: cooperarea operațională între autoritățile competente, inclusiv serviciile de poliție, serviciile de vamă și alte servicii specializate însărcinate cu aplicarea legii ale Statelor Membre, în domeniul prevenirii și detectării infracțiunilor penale și a anchetelor în acest domeniu; colectarea, stocarea, prelucrarea, analiza și schimbul, în special prin intermediul Europol-ului de informații pertinente, inclusiv de informații deținute de serviciile însărcinate cu aplicarea legii, privind semnalările de tranzacții financiare suspecte, sub rezerva dispozițiilor corespunzătoare relative la protejarea datelor cu caracter personal.

În realizarea acestui obiectiv, Tratatul de la Amsterdam transferă din cadrul JAI Comunităților materii ce țin de libera circulație a străinilor: suprimarea controalelor la frontierele interne, vize, azil, imigrație etc. Aici vom menționa că în conformitate cu realizarea acestui obiectiv, UE joacă un rol și în politica de azil și migrație. Aceasta garantează respect pentru dreptul de a cere azil. În același timp, țările UE își coordonează politicile pentru refugiați și încearcă să se ocupe de problema la sursă prin combaterea sărăciei și prevenirea conflictelor din țările de unde lumea ar putea să vrea să fugă.

Exceptând rolul pe care îl ocupă realizarea obiectivelor Uniunii Europene, pe termen lung sau scurt, în contextul acestei analize, asigurarea cu succes a dezideratelor Uniunii Europene are loc prin claritatea în care decurge procesul unificării europene.

În acest context vom spune că unificarea europeană este realizată în cadrul definirii a două concepte:

- Cooperare,

- Integrare.

Înțelegerea conceptului cooperării are loc prin presupunerea ideii că statele naționale sunt dispuse să lucreze cu alte state pe fundalul extrafrontierelor conservându-și, suveranitatea. În consecință, eforturile de unificare bazate pe acest concept de cooperare nu au ca țel final crearea unui „super-stat“, a unui „stat global“, a unei „entități post-naționale“ ci se limitează la realizarea unei „uniuni de state suverane“ în care „se conservă structurile naționale“, adică realizarea unei „confederații“.

Invocând cele spuse mai sus putem afirma că conceptual de integrare privează coexistența tradițională a statelor. Concepția tradițională potrivit căreia suveranitatea statelor este inviolabilă și indivizibilă se retrage în fața convingerii că imperfecțiunile conviețuirii umane și politice, insuficiențele sistemului statului-națiune și abuzurile de putere ale unor state asupra altora — atât de numeroase în istoria europeană — ar putea fi depășite doar dacă suveranitățile naționale ar fuziona într-o suveranitate comună și dacă aceasta s-ar grupa la un nivel superior, formând o comunitate supra-națională.

Prelungind această idee, vom spune că rezultatul unei asemenea operațiuni ar fi existența unui stat european în care autoritățile comunitare ar fi cele care, respectând identitatea și particularitățile naționale ale popoarelor grupate în acesta, ar dirija destinul persoanelor și ar asigura viitorul acestora. Uniunea Europeană este rezultatul unui asemenea concept de integrare, necesitând însă o „adaptare“ determinată de „inerția“ statelor membre în ceea ce privește problema suveranității naționale.

Cele trei Tratatе constitutive ale Comunității Europene reflectă rezultatele unui asemenea efort. În aceste tratate și în cele ulterior modificate și completate, se stabilesc sectoarele în care se transferă Comunității suveranitatea statelor. În nici unul dintre aceste tratate nu se atribuie Comunității și organelor acesteia - dreptul general de a dicta măsurile necesare realizării obiectivelor Tratatelor, ci doar forma și dimensiunea în care Comunitatea poate acționa pentru realizarea Tratatelor, conform principiului autorizării limitate.

Consolidând ideile de mai sus, putem spune că aprofundarea unificării europene este esențială, atât pentru statele membre cât și pentru cele aflate în curs de realizare a planului individual de acțiuni, și care ar contribui la realizarea unei ordini europene bazate pe principiul echității și a egalității în drepturi, ca parte a ordinii internațional-globale. Pentru a vorbi despre Uniunea Europeană, trebuie să plasăm în cadrul existenței acestei entități politice, în primul rînd, nivelul relațiilor între actorii naționali și internaționali și supra-statali.

Pornind de la idea că actuala conflagrație a relațiilor internaționale este marcată de un șir de actori, vom menționa, făcînd referință la concepția lui Rosenau, că statul este încă actorul principal al vieții internaționale, dar el nu mai este și actorul exclusiv din cauza proliferării unui număr important de actori infra, supra și non-statali.

În conformitate cu concepția lui Raimond Aron, „războiul rece“ sau „pacea fierbinte“ au reprezentat o suspendare, mai mult sau mai puțin durabilă, a modalităților violente ale rivalității dintre unitățile politice regrupate în blocuri, menționînd pentru o perioadă determinată unicitatea rolului statului în relațiile internaționale.

Preluînd această idee, A. Wolfers menționa că asistăm la o trecere insensibilă de la „power politics“ ce constă în utilizarea forței coercitive pentru a impune voința unei părți alteia, la practica „influence politics“ care constă în utilizarea modalităților non-violente, precum persuasiunea și presiunile economice cu profunde consecințe asupra naturii relațiilor dintre unitățile politice și asupra sistemului internațional global.

În conformitate cu subminarea capacităților statului de a proteja democrația externă, perioada imediat următoare celui de-al doilea Război Mondial este una cumulativă prin punerea în mișcare a unei parafrăzări instituționale de creare a zone a păcii într-un teritoriu mereu predispus la războaie și alte conflicte armate. Astfel sunt înființate Comunitatea Europeană a Cărbunelui și Oțelului (CECA), Comunitatea Europeană de Apărare (CED), Uniunea Europei Occidentale (UEO), [8] Comunitatea Economică Europeană (CEE), Comunitățile Europene (CE), Uniunea Europeană (UE), NATO, Consiliul Europei reprezentând exemple de reușită în demersul

statelor de a evita confruntarea și de a transforma o „zonă de război“ într-una de „colaborare și integrare“ din ce în ce mai strânse.

Natura supranatională a Uniunii Europene devine un instrument ajutător în înțelegerea și explicarea relațiilor instituționale dintre Uniune și membrii săi. Sistemul de guvernare a cunoscut numeroase dezvoltări în planuri diverse. UE a devenit un actor cu grad crescut de complexitate pe măsură ce impactul în creștere al politicilor sale a atras tot mai mulți participanți guvernamentali și non-guvernamentali în procesul de formulare a politicilor, s-a extins pe mai multe niveluri, pe măsură ce nivelul sub-național a câștigat în importanță, iar paternurile interacțiunilor supranațional – național au fost diversificate.

Dimensiunea rolului pe care îl poartă statele la nivelul Comunităților și Uniunii Europene, trebuie să spunem că statele membre continuă să fie actorii constitutivi. Ele dictează fundamentele și liniile esențiale ale progreselor unificării europene. Aceasta se realizează prin tratatele internaționale semnate de către statele membre precum Tratatul constitutiv al Comunității Economice Europene, Tratatul constitutiv al Comunității Europene a Cărbunelui și Oțelului, Tratatul constitutiv al Comunității Europene a Energiei Atomice, Actul Unic European cât și Tratatul Uniunii Europene.

În conformitate cu cele relevate mai sus vom spune că statele, prin crearea acestor organizații, și-au impus anumite limitări juridice, menționat aici principiul „fidelității față de Comunitate“. Conform acestui principiu, statele membre vor adopta toate măsurile adecvate pentru a-și îndeplini obligațiile juridice comunitare. Ele trebuie, astfel, să faciliteze organelor CE îndeplinirea sarcinilor acestora și să interzică acele măsuri care ar putea afecta negativ funcționarea lor sau îndeplinirea obiectivelor Comunității Europene.

Cât privește relația stat-organe în cadrul Uniunii Europene, actorii politici naționali operează la nivel european, iar politicile și procedurile europene au un impact direct asupra scenei politice naționale. Intensificarea integrării europene a impus tot mai mult o dimensiune europeană a acțiunilor și politicilor actorilor statali.

Spre deosebire de alte organizații internaționale interguvernamentale, în ceea ce privește structura și procesul intern,

Uniunea Europeană poate fi privită din mai multe perspective drept actor supranational. Acest supranaționalism rezidă în mare parte în puterile executive ale Comisiei Europene și în puterile legislative ale Parlamentului European precum și a împuternicirilor ce le-au fost adăugate după tratatul de la Maastricht și Amsterdam.

În cadrul prezentării relației organism al uniunii - membru deplin al uniunii, Consiliul European asigură impulsurile necesare dezvoltării Uniunii și stabilește obiectivele politice generale. Aceasta se realizează prin adoptarea deciziilor politice fundamentale sau prin formularea de directive și sarcini către Consiliul Uniunii sau către reprezentanții guvernelor statelor membre care se reunesc în cadrul Consiliului. În ceea ce privește politica externă și de securitate comună, Consiliului European îi corespunde coordonarea politicii externe a statelor membre și emiterea de opinii asupra problemelor de politică mondială.

Reliefînd cele afirmate, menționăm că în cadrul procesului de interacțiune cu statele membre, instituțiilor comunitare le revine funcția de a înainta directive legislative în cadrul integrării. Astfel actorii principali ai procesului legislativ sunt: [9]

- Consiliul Uniunii, unde exceptînd cele spuse mai sus, este principalul responsabil pentru al doilea și al treilea “stîlp”, adică cooperarea interguvernamentală în ce privește politica externă comună și securitate și în ce privește justiția și afacerile interne. În cadrul exercitării acestei responsabilități guvernele lucrează împreună cu UE pentru combaterea terorismului și traficului de droguri. Acestea își unesc forțele pentru a se exprima într-o singură voce în afacerile externe, asistate de Înaltul Reprezentant pentru politica externă comună și securitate;

- Comisia Europeană, care întocmește propuneri pentru noi legi europene, pe care le prezintă Parlamentului European și Consiliului. Comisia are grija ca deciziile UE să fie corect implementate și supraveghează felul în care sînt cheltuite fondurile UE. DE asemenea veghează ca toate statele în relațiile între ele precum și cu organelle comunitare, să respecte tratatele europene și legea europeană.

- Parlamentul European, Parlamentul European acordă o mare importanță menținerii legăturii cu parlamentele naționale ale țărilor

membre ale U.E. în cadrul unor ședințe desfășurate cu regularitate, cu participarea președinților parlamentelor cât și la nivelul comitetelor parlamentare. [10]

În concluzie vom menționa că realizările Uniunii Europene în ultima jumătate a sec. XX-ci, începutul sec. XXI sunt remarcabile și reflectă faptul că Uniunea Europeană tinde să nu mai poată fi încadrată în tiparele tradițional folosite pentru descrierea organizațiilor internaționale. În consecință UE a devenit un proces cu mai multe fațete pe măsură ce au fost stabilite un număr în creștere de responsabilități, acest portofoliu extins fiind imposibil de realizat fără proceduri de luare a deciziilor în toți pilonii și fără statuarea unui principiu al flexibilității.

În contextul aprofundării realizării obiectivelor Uniunii Europene, limita politicilor și subiectelor abordate de UE este mai extinsă ca oricând. [11] Politicile naționale și politicile europene sunt inextricabil corelate, extinderea, problematicii identității internaționale a UE poate fi relaționată activității sale internaționale, rețelei de relații create și menținute cu o serie de state din cadrul uniunii cât și din afara ei, grupuri de state și actori non-statali.

BIBLIOGRAFIE:

1. Tratatul de constituire al Comunității Europene a Cărbunelui și Oțelului (CECO), intrat în vigoare la 23 iulie 1952; Tratatul de constituire al Comunității Economice Europene (CEE), intrat în vigoare la 1 ianuarie 1958; Tratatul de constituire al Comunității Europene a Energiei Atomice (EURATOM), intrat în vigoare la 1 ianuarie 1958. Ultimele două sunt cunoscute având o denumire comună - Tratatul de la Roma. Aceste trei tratate de bază au cunoscut modificări și completări majore care au dus la schimbări instituționale majore și extinderea și adâncirea competențelor Comunităților.
2. La 18 aprilie 1951 are loc constituirea Comunității Europene a Cărbunelui și Oțelului (CECO) de către Belgia, Germania, Franța, Italia, Luxemburg și Olanda.
3. În 1957, prin tratatul de la Roma, a fost extinsă aria de cooperare între state prin constituirea Comunității Economice Europene și a

Comunității Europene a Energiei Atomice (EURATOM), ambele formate în 1957.

4. Aici pot fi menționate așa sectoare ca: libera circulație a mărfurilor; libera circulație a muncitorilor; libertatea de stabilire; libertatea de prestare a serviciilor; libera circulație a capitalurilor și a plăților; politica de concurență; politica economică și monetară; politica agricolă; politica de transporturi; politica de protecție a mediului; politica de investigații și tehnologică; politica industrială.

5. Tratatul privind Uniunea Europeană, semnat la Maastricht și intrat în vigoare la 1 noiembrie 1993

6. “Tratatul asupra Uniunii Europene” reprezintă rezultatul înțelegerii la care au ajuns șefii de stat și de guvern din cele 12 state membre ale Comunităților europene, înțelegere care a marcat, de altfel, reuniunea Consiliului de la Maastricht (Olanda), desfășurată în perioada 9-11 decembrie 1991.

7. Tratatul de la Amsterdam, semnat pe 2 oct 1997, a intrat în vigoare la 1 mai 1999: el a modificat și renumerotat Tratatul UE și CE. Versiuni consolidate ale Tratatelor UE și CE îi sînt atasate. Tratatul de la Amsterdam a schimbat articolele Tratatului despre Uniunea Europeană, identificate prin litere de la A la S, în forma nu Actul Unic European, care adaugă la domeniile de competență comunitară și cooperarea în materie de politică externă, care rămâne un domeniu de competență națională, intrat în vigoare la 1 iulie 1987; Tratatul privind Uniunea Europeană, semnat la Maastricht și intrat în vigoare la 01.11.1993; Tratatul de la Amsterdam cu privire la formarea Uniunii Europene, intrat în vigoare la 01.05.1999; Tratatul de la Nița, semnat la 26.02.2001, care consfințește reforma instituțiilor europene după extinderea UE și dezvoltă competențele comunitare existente.

8. Iacobescu N., Duculescu V. Dreptul Internațional Public, ed. Hyperion XXI, București 1993, p.40

9. Marcu V. Drept Instituțional Comunitar, București 2001, pag. 41-44

10. Garz F. Renașterea Europei : De la Atlantic la Ural / Florian Garz. - București : Casa Editorială Odeon, 1999, p.48

11. Miga-Beșteliu R., Organizații internaționale guvernamentale, ed.Beck, București 2000, p. 10